

การศึกษาการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมผู้ประกอบการ

Entrepreneurship Education for an Entrepreneurial Society

ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร* และสรศักดิ์ เชี่ยวชาญ**

Pattarawat Jeerapattanatorn and Sorasak Chiewchan

ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านน่าน

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคใหม่ คำว่า *สังคมผู้ประกอบการ* เริ่มถูกกล่าวถึงมากขึ้นในฐานะที่เป็นเป้าหมายสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ประกอบกับอาชีพผู้ประกอบการนั้นได้รับความสนใจจากคนหลากหลายวัยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะจากคนรุ่นใหม่ในเจนเนอเรชัน Z ซึ่งมีผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการประกอบธุรกิจที่ตนเองสร้างขึ้น อย่างไรก็ตาม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ทางด้านธุรกิจศึกษา ได้แก่ *การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ* ซึ่งยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการบูรณาการศาสตร์ทั้งทางด้าน การบัญชี การเงิน การจัดการ การตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสู่สังคมผู้ประกอบการของประเทศไทยในอนาคตอันใกล้

คำสำคัญ: การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ธุรกิจศึกษา หลักสูตร สังคมผู้ประกอบการ

Abstract

Thailand is currently facing challenges towards economic and social development among rapid changes in modern world. The word *entrepreneurial society* was increasingly mentioned as an important goal in the 12th National Economic and Social Development Plan (B.E. 2560-2564). Besides, entrepreneurial careers are attracted to various generations of people especially generation Z. There was a study revealed that most of generation Z people

want to start their own business. Hence, there is a need for a business education curriculum namely *Entrepreneurship Education* which focuses on integration of sciences including accounting, financing, management, marketing, human resource management, and other related knowledge in order to incubate learners' entrepreneurship preparing competent human resources for an entrepreneurial society in the near future.

Keywords: Entrepreneurship Education, Business Education, Curriculum, Entrepreneurial Society

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Society) คนรุ่นใหม่ต้องการพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ทำให้รูปแบบของหลักสูตรธุรกิจศึกษา (Business Education) ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ความคาดหวังของการจัดการศึกษาทางธุรกิจในสถาบันการศึกษาในปัจจุบันนั้นมุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่บูรณาการศาสตร์ทางด้านธุรกิจหลายแขนงสามารถบ่มเพาะคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนได้แม้ในระหว่างที่เป็นนักเรียนนักศึกษา ซึ่งผู้เรียนนั้นสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการทำงานได้ทุกประเภท แม้ไม่ได้เปิดกิจการส่วนตัวก็ตาม หลักสูตรแบบบูรณาการนี้เรียกว่า Entrepreneurship Education ซึ่งหมายรวมถึงหลักสูตรนอกระบบโรงเรียนที่เปิดรับผู้เรียนผู้ใหญ่ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งหลักสูตรเหล่านี้กำลังได้รับความสนใจอย่างมากทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย อาทิ หลักสูตรผู้ประกอบการใหม่ (Start up Program) ที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานภาครัฐ หลักสูตรฝึกอบรมของบริษัทเอกชน รวมถึงหลักสูตรที่จัดโดยสถาบันระดับอุดมศึกษา

นิยามของ Entrepreneurship Education

คำว่า Entrepreneurship Education นั้นเริ่มมีการพูดถึงในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา สำหรับใน

ประเทศไทยนั้นองค์กรและนักวิชาการได้กำหนดศัพท์ภาษาไทยของคำว่า Entrepreneurship Education ไว้ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ศัพท์ภาษาไทยของคำว่า Entrepreneurship Education

ผู้กำหนดศัพท์ภาษาไทย / หน่วยงานที่สังกัด	ศัพท์ภาษาไทย
สุชาติ ไตรภาพสกุล และ สหทัย ชูชาติพงษ์ (2557) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	การศึกษาและการอบรมเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559)นักวิชาการอาวุโส มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และประธานสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา (IFD)	การศึกษาด้านการประกอบการ
คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจเริ่มต้น (2560) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านความเป็นผู้ประกอบการ
อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรความเป็นผู้ประกอบการ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561)	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561)	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

*ในบทความนี้ขอใช้คำว่า “การศึกษาการเป็นผู้ประกอบการ”

สำหรับคำนิยามของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการนั้น ผู้ให้คำนิยามทั้งในประเทศและต่างประเทศมีมุมมองที่สอดคล้องกัน กล่าวโดยสรุป การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยผสมผสานศาสตร์ทางธุรกิจทุกแขนงและเชื่อมโยงกับความรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง โดย

ผู้สำเร็จการศึกษาอาจนำความรู้ เจตคติและทักษะการเป็นผู้ประกอบการไปใช้เพื่อสร้างธุรกิจของตนเอง หรืออาจนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานได้ทุกรูปแบบ องค์กรระดับนานาชาติและนักวิชาการให้คำนิยามของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการไว้ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างคำนิยามของการศึกษาการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education)

ผู้ให้คำนิยาม	คำนิยาม
National Business Education Association (1995)	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ เป็นการบูรณาการความรู้ทางธุรกิจศึกษา เป็นศาสตร์ที่มุ่งเน้นการศึกษาโอกาสทางธุรกิจ และเริ่มต้นธุรกิจบนพื้นฐานของโอกาสทางธุรกิจนั้น รวมไปถึงการบริหารจัดการและดำรงรักษาไว้ซึ่งธุรกิจเป็นการรวมสาขาวิชาทั้งทางด้านการบัญชี การเงิน การตลาดและการจัดการ รวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (เช่น กฎหมาย เศรษฐศาสตร์) ที่จำเป็นต่อการเริ่มธุรกิจ
Alberta Charney and Gary D. Libecap (2000)	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ เป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) และไม่ถูกจำกัดกรอบให้อยู่ในสาขาใดสาขาหนึ่ง การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการอาจเป็นการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ รวมไปถึงการกำหนดรายวิชาและโครงการทางธุรกิจเพื่อการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียน
European Commission (2016)	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการหมายถึง การที่ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและเจตคติเพื่อที่จะสามารถนำความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานทางด้านการประกอบการ สิ่งเหล่านี้เป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนทุกคน เป็นส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาตนเอง การเป็นพลเมืองที่มีพลัง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคม และมีความสามารถในการได้งานทำที่สูงขึ้น มีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกสาขาวิชาและทุกรูปแบบของการศึกษาและการฝึกอบรม (การเรียนรู้ในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย) ซึ่งส่งผลต่อจิตวิญญาณและพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นไปเพื่อจุดประสงค์เชิงพาณิชย์หรือไม่ก็ตาม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผู้ให้คำนิยาม	คำนิยาม
ภัทรวรรณ จิรพัฒน์ธนธร เมธิณี วงศ์วานิช รัมภาภรณ์ และ พัชรา วาณิชขวีน (2560)	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการมี 3 มิติ ดังนี้ (1) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างผู้ประกอบการหน้าใหม่ (Startup Education) เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้มีศักยภาพและมีความสามารถในการสร้างธุรกิจใหม่ของตนเองได้ด้วยความมั่นใจ (2) การพัฒนาผู้ประกอบการเดิม (Entrepreneurs Development) เป็นการพัฒนาคอยอดองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการในปัจจุบัน โดยผลของการพัฒนาอาจนำมาซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ การสร้างนวัตกรรมวิธีการทำงานในสถานประกอบการ รวมไปถึงการขยายหรือต่อเติมธุรกิจเดิมที่ทำอยู่ (3) การจัดการศึกษาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ (Education about Entrepreneurship) กล่าวคือ เป็นการพัฒนานักเรียน นิสิตนักศึกษา และบุคลากรทุกสายอาชีพให้มีความรู้และทักษะการเป็นผู้ประกอบการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานในอาชีพของตนเองได้ อาทิ การวางแผนด้านการเงิน การประชาสัมพันธ์องค์กร การคิดเพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่สำหรับหน่วยงานที่ตนสังกัด เป็นต้น
สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (2561)	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ทุกระดับการศึกษา ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สนับสนุนสามารถกำหนดเป็นกรอบการดำเนินงาน (Framework) ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ท้าทายมากขึ้น และทราบถึงความก้าวหน้าของตนเอง สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่จะค้นหาและสร้างโอกาสทางธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จ

สมาคมธุรกิจศึกษาแห่งชาติ(National Business Education Association) สหรัฐอเมริกา ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นการบูรณาการศาสตร์ทางด้านธุรกิจ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทางกฎหมายและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการตัดสินใจประกอบธุรกิจใหม่และทักษะการเป็นผู้ประกอบการนั้นไม่เพียงแต่จำเป็นสำหรับผู้เรียนที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการ แต่ยังจำเป็นสำหรับบุคคลที่ทำงานในองค์กรที่มีการแข่งขันสูงในโลกของการทำงานในปัจจุบัน (National Business Education Association, 2007) ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษาซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความมั่นใจต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ประการแรกเป็นการเสริมสร้างโอกาสการจ้างงานของผู้สำเร็จการศึกษา และประการที่สองคือจะนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ (Sirelkhatim & Gangi, 2015)

ยุคสมัยเปลี่ยนไป ความต้องการของผู้เรียนเปลี่ยนแปลง

ในอดีตนั้นเราอาจเคยได้ยินบ่อยครั้งว่า มุมมองการประกอบอาชีพของผู้เรียนส่วนใหญ่คือมุ่งศึกษาเล่าเรียนโดยมุ่งหวังที่จะรับราชการหรืองานที่มีเงินเดือนประจำภายหลัง

การสำเร็จการศึกษา มีรายได้ที่มั่นคงเพียงพอต่อการเลี้ยงชีพโดยไม่ลำบาก และมีผู้เรียนจำนวนไม่มากนักที่คาดหวังที่จะเป็นผู้ประกอบการหรือมีอาชีพที่ตนเองสร้างขึ้น ต่อมาภายในระยะเวลาราว 10 กว่าปีที่ผ่านมามุมมองของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่เป็นเจนเนอเรชันวาย (Generation Y) ได้ปรับเปลี่ยนไปอย่างมาก โดยกลุ่มคนเจนเนอเรชันวายให้ความสำคัญกับการสร้างอาชีพในฝันที่ตนสร้างขึ้น และจำนวนไม่น้อยที่สนใจที่จะมีอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มว่าผู้เรียนรุ่นใหม่จะมีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้นอีก จากบทความของ Schawbel (2014) ระบุว่า ผู้เรียนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นไป กล่าวคือ เป็นผู้เรียนใน Generation Z นั้น มีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าผู้เรียนใน Generation Y เสียอีก นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยของ Global Messaging พบว่า ร้อยละ 72 ของผู้เรียนที่เป็น Generation Z นั้น ต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจที่ตนเองสร้างขึ้น (Waichareon, 2016) ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาทางธุรกิจในสถาบันการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียนตลอดจนการศึกษาตามอัธยาศัยจึงพลิกโฉมไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ผลกระทบนี้เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็น เกาหลีใต้ สวีเดน เดนมาร์ก สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร นอร์เวย์ รวมไปถึงสหรัฐอเมริกา Chareonwongsak (2016) กล่าวว่าระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกามีการเตรียมความพร้อม

ด้านการเป็นผู้ประกอบการให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนกระทั่งระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากมองเห็นว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการนั้นไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อเฉพาะตัวผู้เรียนและสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมกำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงานที่สำคัญของประเทศอีกทางหนึ่งด้วย

องค์ประกอบของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

Jeerapattanatorn, *et al.*, (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยและมีข้อสรุปว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (Career Education) ซึ่งเป็นเป้าหมายของการอาชีวศึกษาซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

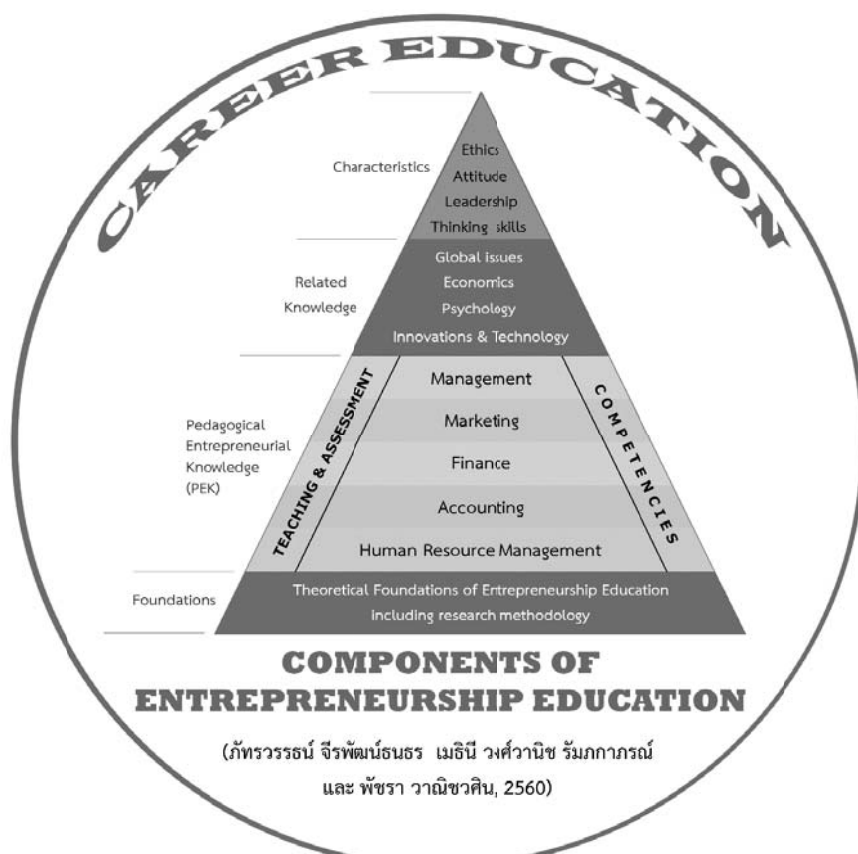
(1) ความรู้พื้นฐาน (Foundations) ได้แก่ความรู้ทางทฤษฎีของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการและความรู้เกี่ยวกับการวิจัยซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ

(2) ความรู้ความสามารถในการบูรณาการความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม (Pedagogical Entrepreneurial Knowledge: PEK) ซึ่งในส่วนนี้เป็นบทบาทหน้าที่ของนักการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Educators) ในการพัฒนาสมรรถนะด้านการประกอบการให้กับผู้เรียน ได้แก่ การจัดการ การตลาด การเงิน การบัญชีและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาและธรรมชาติของผู้เรียน

(3) ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (Related Knowledge) อาทิ ประเด็นของโลก เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา นวัตกรรมและเทคโนโลยี

(4) คุณสมบัติภายใน (Characteristics) ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะคิด ความเป็นผู้นำ และทักษะด้านการคิด

สรุปได้ดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการศึกษาการเป็นผู้ประกอบการ

หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษา

โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาหลายแห่งทั่วโลกให้ความสำคัญมากขึ้นกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักเรียน โดยในบางโรงเรียนจัดกิจกรรมการแข่งขันแผนธุรกิจ การประกวดแนวคิดทางธุรกิจ การจัดสัปดาห์ธุรกิจ รวมไปถึงมีรายวิชาโครงการทาง

ธุรกิจที่เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการริเริ่มกิจการ นอกจากนั้น หน่วยงานภายนอกโรงเรียนยังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักเรียน มีการจัดโครงการด้านการเป็นผู้ประกอบการและได้รับความสนใจจากนักเรียนและครูที่ปรึกษาจำนวนมาก ยกตัวอย่างโครงการที่จัดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ดังตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 โครงการเสริมสร้างการเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกา*

โครงการ	ลักษณะโครงการ
The Diamond Challenge Venture Startup Competition	โครงการนี้เปิดโอกาสให้เยาวชนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองในการประกอบธุรกิจใหม่ สามารถนำความคิดไปสู่การปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตาม การนำเสนอความคิดนั้นจะต้องอยู่บนฐานวิชาการที่เข้มแข็งด้วย โครงการนี้จัดขึ้นโดย University of Delaware
Kidbacker Foundation for Entrepreneurship	โครงการนี้ได้รับเยาวชนอายุระหว่าง 10-23 ปี ที่มีความสนใจในการประกอบธุรกิจ โดยเยาวชนที่ผ่านการคัดเลือกจะได้รับการสนับสนุนทุนและการให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ (mentor) จนสามารถเริ่มธุรกิจของตนเองได้ในที่สุด โครงการนี้จัดขึ้นโดยบริษัท Hatchpad
Technovation	โครงการสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาเพศหญิงอายุ 10-18 ปี โดยได้กำหนดให้นักเรียนเข้าศึกษาปัญหาในชุมชนของตนเองแล้วนำไปสู่การพัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือ พร้อมทั้งสร้างธุรกิจใหม่ให้กับคนในชุมชน โครงการนี้จัดโดยบริษัท Iridescent ร่วมกับบริษัท Google

*ที่มา: Jonathan Maxim (2016)

สำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการนั้นมีความสำคัญอย่างมากสำหรับผู้เรียนเนื่องจากเป็นการเตรียมความพร้อมของว่าที่บัณฑิตสู่โลกของการทำงาน สถาบันอุดมศึกษาควรบรรจุการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาของแต่ละหลักสูตร โดยมหาวิทยาลัยต้องมุ่งบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการของว่าที่บัณฑิตที่จะสำเร็จการศึกษาก่อนที่พวกเขาจะเข้าสู่โลกของตลาดแรงงาน (Davey, Hannon, and Penaluna, 2016) สถาบันระดับอุดมศึกษาหลายแห่งพัฒนาหลักสูตรที่ให้ปริญญา (Degree Program) ในสาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะ โดยเปิดสอนทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาโดยใช้ชื่อสาขาวิชาที่ต่างกันไปตามจุดเน้นของหลักสูตร และบางสถาบันการศึกษาเปิดสอนถึงระดับปริญญาเอก ยกตัวอย่างมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในระดับปริญญาเอก อาทิ มหาวิทยาลัยนอตติงแฮม (Nottingham University) ประเทศอังกฤษ และมหาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ (Saint Louis University) ประเทศสหรัฐอเมริกา และบางมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นการให้บริการวิชาการเป็นสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น วิทยาลัยแบ็บสัน (Babson College) ในสหรัฐอเมริกา เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีอัตลักษณ์ในการให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง โดยเปิดหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการ (Education for Teachers) และหลักสูตรฝึกอบรมการเป็น

ผู้ประกอบการสำหรับนักศึกษาในวิทยาลัยแบ็บสัน (Student Programs)

สำหรับในประเทศไทยนั้น สถาบันระดับอุดมศึกษาหลายแห่งเปิดหลักสูตรระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ทางด้านการเป็นผู้ประกอบการ สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งบรรจุรายวิชาการเป็นผู้ประกอบการไว้ในหลักสูตรการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นรายวิชาบังคับรายวิชาเลือก รายวิชาเลือกเสรี รวมไปถึงรายวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งจัดโครงการด้านการเป็นผู้ประกอบการสำหรับนิสิตนักศึกษาของสถาบันรวมทั้งผู้สนใจทั่วไป ยกตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดโครงการพัฒนาและสร้างผู้ประกอบการสำหรับนักเรียนนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป (Office of Academic Services, 2015) ในส่วนของมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ได้จัดทำโครงการ Entrepreneurship Education (3-Day Startup Bootcamp) มีเป้าหมายในการบ่มเพาะนักศึกษาเพื่อก้าวสู่มหาวิทยาลัยแห่งการประกอบการ (Science and Technology Park, 2017)

หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการนอกระบบโรงเรียน

สำหรับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการนอกระบบโรงเรียนนั้นมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลากรสู่สังคมผู้ประกอบการ ยกตัวอย่างเช่น โครงการ Startup Thailand ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นแห่งชาติ

(National Startup Committee) ที่เปิดรับบุคคลทั่วไป เข้าร่วมโครงการโดยเน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพต่างๆ นั้นอาจถือได้ว่าเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการได้เช่นกันหากมีการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการสำหรับผู้เรียนร่วมด้วย นอกจากนี้ หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นที่ให้ความรู้และทักษะเชิงวิชาการอาจเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการในอนาคต หลักสูตรนอกระบบโรงเรียนเหล่านี้จะเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนสังคมผู้ประกอบการของไทยให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ

หลักสูตรการผลิตและพัฒนานักการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการนั้น บุคลากรสำคัญในการจัดการศึกษา

ตารางที่ 4 หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในต่างประเทศ

มหาวิทยาลัย	หลักสูตรที่เปิดสอน
Coventry University ประเทศอังกฤษ	M.A. (Entreprise and Entrepreneurship Education)
University of Southern Denmark ประเทศเดนมาร์ก	International Master (Entrepreneurship, Education and Training)
University of Ibadan ประเทศไนจีเรีย	M.Sc. (Entrepreneurship Education)
Universiti Kebangsaan Malaysia ประเทศมาเลเซีย	M.Ed. (Business and Entrepreneurship Education) Ph.D. (Business Studies and Entrepreneurship Education)
Universiti Putra Malaysia ประเทศมาเลเซีย	Ph.D. (Vocational and Technical Education - Entrepreneurship Education)

สำหรับในประเทศไทยนั้นยังไม่พบว่ามีเปิดสอนในหลักสูตรการผลิตและพัฒนานักการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ องค์ความรู้ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจึงขาดหายไปในระบบการศึกษาด้วยเหตุนี้ อาจถึงเวลาที่เหมาะสมแล้วที่จะเริ่มพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทยทั้งระบบเพื่อวางรากฐานของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในแต่ละระดับการศึกษาและทุกระบบการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อบ่มเพาะศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนยุคใหม่และเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรทุกช่วงวัย (Generations) ในทุกกลุ่มอาชีพสู่สังคมผู้ประกอบการของไทยในอนาคตอันใกล้

ได้แก่ ครูธุรกิจหรือนักการศึกษาที่ได้รับการบ่มเพาะความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสมมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน บุคลากรดังกล่าวนี้เรียกว่า “นักการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ” หรือ “Entrepreneurship Educators” มหาวิทยาลัยบางแห่งในต่างประเทศเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชา Entrepreneurship Education กล่าวคือ มุ่งผลิตและพัฒนาครู อาจารย์ และนักการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการที่จะมีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ ตลอดจนเป็นนักการศึกษาหรือนักฝึกอบรมในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในที่นี้ขอ ยกตัวอย่างหลักสูตรสาขาวิชา Entrepreneurship Education ในต่างประเทศ ดังปรากฏในตารางที่ 4 ต่อไปนี้

บทสรุป

การเข้าสู่สังคมผู้ประกอบการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการอย่างเหมาะสม และควรจัดให้มีขึ้นในทุกระดับการศึกษา และทุกระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน รวมไปถึงการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการนั้น แท้จริงแล้วไม่เพียงมีการบูรณาการความรู้ทางธุรกิจเท่านั้น หากแต่จะต้องบูรณาการความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับความสนใจของผู้เรียนซึ่งจะเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ อาทิวิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วารสารศาสตร์ หรือศาสตร์อื่น ๆ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนสนใจที่จะประกอบธุรกิจประเภทใด และต้องใช้องค์ความรู้ด้านใดในการประกอบธุรกิจบ้างการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นศาสตร์ที่ก้าวข้ามพรมแดนแห่งสาขาวิชาการทั้งปวง เรียกได้ว่าเป็นศาสตร์บูรณาการอย่างสมบูรณ์

References

- Chareonwongsak, K. (2016). Harvard incubated young entrepreneurs. *Siamrath Weekly Review*, 63 (37), 27 May - 2 June 2016. [in Thai].
- Charney, A. & Libecap, G. D. (2000). *The Impact of Entrepreneurship Education: An Evaluation of the Berger Entrepreneurship Program at the University of Arizona*. AZ: Eller College of Business and Public Administration.
- Davey, T., Hannon, P. & Penaluna, A. (2016). Entrepreneurship education and the role of universities in entrepreneurship: Introduction to the special issue. *Industry and Higher Education*, 30(3), 171-182.
- European Commission. (2016). *Entrepreneurship Education at School in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Jeerapattananom, P., Rumpagaporn, M. W. & Vanichvasin, P. (2017). *Institutional Research for Developing Master's Degree Program and Creating Doctoral Degree Program in Entrepreneurship Education*. Bangkok: Faculty of Education, Kasetsart University. [in Thai].
- Maxim, J. (2016). *The Top 3 Venture Competitions for High School Entrepreneurs* Retrieved from <http://www.influencive.com/top-3-venture-competitions-high-school-entrepreneurs>.
- National Business Education Association. (1995). *National Standards for Business Education: What America's Students Should Know and Be Able To Do in Business*. VA: Reston.
- _____. (2007). *National Standards for Business Education*. VA: Reston.
- Office of Academic Services. (2015). *Entrepreneurs Production and Development Based on Knowledge in Higher Education Institution*. Bangkok: Kasetsart University. [in Thai].
- Office of the Education Council. (2018). *Entrepreneurship Education: Research Report*. Bangkok: Prikwarn Graphic. [in Thai].
- Schawbel, D. (2014). *Why 'Gen Z' May Be More Entrepreneurial Than 'Gen Y'*. Retrieved from <https://www.entrepreneur.com>
- Science and Technology Park. (2017). *Fast-growing Innovative Startup Development Project*. Chiang Mai: Chiang Mai University. [in Thai].
- Sirelkhatim, F. & Gangi, Y. (2015). Entrepreneurship education: A systematic literature review of curricula contents and teaching methods. *Cogent Business & Management*, 2 (1), 1-11.
- Strategic Startup Development Committee. (2017). *Innovative Startup Development Project*. Bangkok: Ministry of Science and Technology. [in Thai].
- Tripopsakul, S. & Choochatpong, S. (2014). The Model of Entrepreneurship and Innovation Society Development in Thailand. *Executive Journal*, 34 (2), 26-36. [in Thai].
- Waichareon, P. (2016). *Business way is changed by Gen Z people*. Retrieved from www.masciinnoversity.com [in Thai].